

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

Η διάκριση πραγματικού και νομικού ζητήματος στο δίκαιο της αναίρεσης

§ 1. Εισαγωγικές παρατηρήσεις	15
§ 2. Ιστορικοσυγκριτικές αναφορές.....	59
I. Η cassation του γαλλικού δικαίου.....	60
II. Τα δομικά χαρακτηριστικά της ρύθμισης της αναίρεσης διεθνώς.....	73
§ 3. Θεμελιώδης νομοθετική επιλογή: Περιορισμός του αναι- ρετικού ελέγχου.....	77
I. Περιορισμοί και «φίλτρα» της αναίρεσης	77
II. Σύνδεση του περιορισμού της αναίρεσης με τον (γενικό- τερο) σκοπό της.....	79
III. Οι δύο θεμελιωδέστερες περιοριστικές ρυθμίσεις.....	87
§ 4. Νομολογιακή εφαρμογή.....	99
I. Πραγματικά ζητήματα αναγόμενα στην ουσία της υπό- θεσης.....	99
i. Εκτίμηση και Αιτιολόγηση των αποδείξεων: Γενική ανάλυση – στάθμιση – αξιολόγηση αποδεικτικού πο- ρίσματος	99
ii. Η σαφήνεια του αποδεικτικού πορίσματος ως προϋ- πόθεση του αναιρετικώς ανελέγκτου	102
iii. Ειδικότερα ζητήματα που θεωρούνται αναιρετικώς ανέλεγκτα – Διακρίσεις	105
iv. Δικαιοπραξίες και συναφή ζητήματα	105
1) (Προφανής) δυσαναλογία παροχής – αντιπαροχής	105
2) Το ζήτημα των χρηστών ηθών.....	106
3) Στοιχεία του πραγματικού της ΑΚ 207.....	106
4) Η ύπαρξη ελεύθερης και υγιούς βουλήσεως.....	106

5) Ειδικά η βούληση του διαθέτη: Διαπίστωση κενού ή αμφιβολίας.....	107
6) Η ύπαρξη παραίτησης.....	107
7) Η ύπαρξη καταγγελίας.....	108
8) Περιστάσεις εκτέλεσης έργου.....	109
9) Εξόφληση απαίτησης.....	109
10) Η ύπαρξη αναγνώρισης οφειλής.....	109
11) Σύμβαση διανομής: η αποκλειστικότητα της εδαφικής περιοχής.....	110
12) Ζητήματα εργατικού δικαίου – ζητήματα αμοιβών... ..	110
13) Δίκαιο διατροφής: η στάθμιση των οικονομικών δυνάμεων των μερών.....	111
14) Αναπροσαρμογή μισθώματος.....	111
15) Περάτωση ή όχι εκκαθάρισης εταιρείας.....	111
16) Χαρακτηρισμός δανείου.....	112
17) Αξία μετοχών.....	112
18) Μείωση ποινικής ρήτηρας.....	112
19) Παύση πληρωμών – δόλος παύσης.....	113
20) Άσκηση δικαιώματος υπαναχώρησης.....	113
21) Πραγματική μισθωτική αξία.....	113
22) Δίκαιο βιομηχανικής ιδιοκτησίας.....	114
v. Η ορθή εφαρμογή των διδαγμάτων της κοινής πείρας....	114
vi. Οι προϋποθέσεις για την δημιουργία εθίμου.....	120
vii. Ιδιαίτερα η εκτίμηση του περιεχομένου εγγράφων.....	120
viii. Ειδικά ο έλεγχος της εικονικότητας της δικαιοπραξίας	122
1) Θέση της ελληνικής νομολογίας.....	123
2) Συγκριτικός έλεγχος.....	125
ix. Ζητήματα σχετικά με τον προσδιορισμό της παροχής κατά δίκαια κρίση.....	131
x. Εμπράγματο δίκαιο – Δίκαιο απαλλοτριώσεων.....	133
1) Παραδοχές ως προς την ταυτότητα ακινήτου.....	133
2) Ζητήματα ποσοστού συγκυριότητας.....	133
3) Το ζήτημα των προσηκουσών πράξεων νομής.....	133
4) Απαλλοτριώσεις: Αιτιολογία αναφορικά με συγκριτικά στοιχεία – ιδίως το πρόσφορο του συγκριτικού στοιχείου.....	135
xi. Δίκαιο αποζημίωσης (ιδίως εξ αδικοπραξίας).....	135
1) Οι συνθήκες του ατυχήματος.....	135

2) Η κρίση περί του προσδιορισμού της ζημίας και επομένως και της αποζημίωσης	135
3) Η κρίση ως προς το εάν ήταν δυνατή η επισκευή του αυτοκινήτου	136
4) Η κρίση για την αιτιώδη συνάφεια επί ζημίας είναι πραγματικό ή νομικό ζήτημα;	137
5) Η κρίση για την συνυπαιτιότητα και την βαρύτητα του πταίσματος (ως και συναφώς για το ποσοστό μείωσης της αποζημίωσης).....	138
6) Η κρίση (πρόβλεψη) για την μέλλουσα ζημία και ιδίως για τα διαφυγόντα κέρδη	142
7) Η κρίση ως προς το ποσό της δίκαιης αποζημίωσης πελατείας (άρθρο 9 ΠΔ 219/1991)	143
xii. Ιδίως το ζήτημα της ύπαρξης ηθικής βλάβης και του ευλόγου της χρηματικής ικανοποίησης	144
1) Η ύπαρξη ηθικής βλάβης	144
2) Ως προς το ζήτημα του εάν το «εύλογο» είναι αόριστη νομική έννοια.....	145
3) Ως προς τον έλεγχο του ποσού υπό το φως της αρχής της αναλογικότητας	146
4) Μειοψηφία ως προς την θεμελίωση του λόγου αναίρεσης.....	149
5) Μειοψηφία ως προς το εάν η αρχή της αναλογικότητας απευθύνεται στον δικαστή.....	151
6) Μειοψηφία περί του καθόλου ελεγκτού	151
7) Οι πρόσφατες θέσεις και τάσεις (και οι διακλαδώσεις τους).....	151
II. Πραγματικά ζητήματα αναγόμενα σε δικονομικά θέματα ...	154
i. Ζητήματα απόδειξης.....	154
1) Προσκομιδή και επίκληση αποδεικτικών μέσων – νόμιμη σήμανση εγγράφων.....	154
2) Νομότυπη λήψη ένορκης βεβαίωσης.....	155
3) Η κρίση του δικαστηρίου για την ύπαρξη πρόθεσης ομολογίας ή για την ύπαρξη εξώδικης ή δικαστικής ομολογίας.....	156
4) Η κρίση του δικαστηρίου ότι ένορκες βεβαιώσεις που έχουν ληφθεί στο πλαίσιο άλλης δίκης μπο-	

ρούν να ληφθούν υπόψη για τη συναγωγή δικαστικών τεκμηρίων	157
5) Η κρίση του δικαστηρίου ως προς τις προϋποθέσεις του πραγματικού της ΚΠολΔ 394.....	158
6) Η κρίση του δικαστηρίου ότι τα προσκομισθέντα έγγραφα είναι γνήσια.....	158
7) Η κρίση του δικαστηρίου περί του ότι ο μάρτυς έχει ή δεν έχει συμφέρον από την έκβαση της δίκης ..	159
8) Όταν το δικαστήριο διατάζει, ή δεν διατάζει, αυτοπρόσωπη εμφάνιση διαδίκων ή επανάληψη της συζήτησης (κατ' άρθρο 254), αυτοψία ή πραγματογνωμοσύνη, ή αναβολή της συζήτησης, ή εξέταση του τέκνου	160
ii. Η κρίση του δικαστηρίου περί διαφόρων περιπτώσεων δικονομικού ανισχύρου και των προϋποθέσεών τους	162
1) Αμφιβολίες ως προς την ταυτότητα διαδίκου.....	162
2) Η εκτίμηση της αξίας του αντικειμένου της δίκης.....	163
3) Η πιθανολόγηση του εννόμου συμφέροντος του αντιδίκου να μην συναινέσει στην παραίτηση (ανάκληση) διαδικαστικής πράξης.....	163
4) Η κρίση για το αν συντρέχει δικονομική βλάβη.....	164
iii. Άλλα περιστατικά που βεβαιώνονται από το δικαστήριο της ουσίας	166
1) Νομότυπη κλήση διαδίκων.....	166
2) Βεβαίωση για κώλυμα δικαστή	167
iv. Η κρίση του εφετείου για την συνδρομή των όρων του άρθρου 527 (και 269) ή 529.....	167
v. Η σχετική με το δεδικασμένο κρίση.....	169
vi. Η κρίση του δικαστηρίου της αναψηλάφησης περί του εάν ένα έγγραφο είναι κρίσιμο (κ.λπ.).....	170
vii. Η κρίση του δικαστηρίου για την επιβολή δικαστικής δαπάνης ή για τον συμψηφισμό των δικαστικών εξόδων.....	170
viii. Ζητήματα διαιτησίας	172
ix. Η κρίση για την απαγγελία προσωπικής κράτησης	173
III. Ο αναιρετικός λόγος εκ του αρ. 20 άρθρου 559 ΚΠολΔ	174
IV. Μερικά συμπεράσματα – Περαιτέρω πορεία της μελέτης...	175

§ 5. Θεωρητικές βάσεις για την προσέγγιση της διάκρισης πραγματικού και νομικού ζητήματος	178
I. Διάκριση πραγματικού (εμπειρικού) και νομικού (υπαγωγικού) ζητήματος – Εισαγωγικό παράδειγμα	183
II. Οι βασικές θέσεις – Κριτική προσέγγιση	191
i. Η θεωρητική αφετηρία του ΚΠολΔ	193
ii. Οι απαρχές της θεωρητικής επεξεργασίας της διάκρισης (Wach, Rocholl, Stahl).....	197
iii. Η άποψη ότι η διάκριση είναι λογικώς και γνωσιολογικώς δυνατή και απορρέει από την λογική δομή του κανόνα δικαίου (ιδίως Μητσόπουλος και Καλαβρός)	201
iv. Υπαγωγή σε κανόνα δικαίου μιας πραγματικής καταστάσεως;	231
1) Sommer – Binder – Stammler	231
2) Το δίλημμα του Jörgensen	240
3) Το παράδειγμα του Dekkers.....	242
4) Radbruch	243
v. Η αμφισβήτηση της διάκρισης ως άμεσης απόρριψης της λογικής δομής του κανόνα δικαίου (και της αντίστοιχης δομής του νομικού συλλογισμού) – Calogero ..	246
vi. Προσέγγιση του ζητήματος, επί τη βάσει (στενότερου) σκοπού αναίρεσης	263
vii. Ο αρνητικός ορισμός του πραγματικού ζητήματος	271
viii. Η θέση ότι η έκταση του ελέγχου καθορίζεται εντέλει (μόνο) πρακτικά.....	271
§ 6. Ειδικότερος προσδιορισμός της εννοίας «πραγματικό γεγονός»	275
I. Πραγματικό γεγονός ως πόρισμα «υπαγωγής».....	275
II. Πραγματικό γεγονός – Αντίληψη κατά τις αισθήσεις – Αντικείμενο απόδειξης.....	276
III. Ανέλεγκτες περί τα πράγματα κρίσεις και εύρος δεδικασμένου	283
IV. Πιθανές (προφανείς) αντιρρήσεις στο προτεινόμενο κριτήριο.....	288
V. Επιβεβαίωση του κριτηρίου από τον αναιρετικό λόγο εκ του αρ. 19 άρθρου 559 ΚΠολΔ	293
VI. Επαλήθευση υπό γλωσσική έποψη	293
VII. Περιπτώσεις που δεν καλύπτονται από το κριτήριο	294

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ (ΕΙΔΙΚΟ)

Ο αναιρετικός έλεγχος της παραβίασης των ερμηνευτικών κανόνων των δικαιοπραξιών

§ 1. Εισαγωγικές παρατηρήσεις	301
I. Ερμηνευτικές διατάξεις και διατάξεις ενδοτικού δικαίου.....	319
II. Διαδικαστικές πράξεις.....	320
§ 2. Η νομοθετική ιστορία της ρύθμισης.....	323
I. Η αρχική θέση περί των κανόνων ερμηνείας των δικαιοπραξιών	323
i. Ερμηνεία των δικαιοπραξιών: Βούληση ή Δήλωση;.....	329
ii. Θεωρία της δήλωσης (ή του ορίζοντα αντίληψης του δέκτη της δήλωσης) και αντίστοιχη διεύρυνση της εξουσίας του δικαστηρίου	335
iii. Η νομοθετική επιλογή του BGB και του ΑΚ.....	343
II. Η πορεία προς την ισχύουσα ρύθμιση	347
i. ΠολΔ/1834 – ΓΨΟΘ/1911.....	347
ii. 3810/1957 – ΚΠολΔ	350
§ 3. Νομολογιακή εφαρμογή	356
I. Ζητήματα που εκφεύγουν του αναιρετικού ελέγχου	358
II. Εάν το δικαστήριο της ουσίας δεν κατέφυγε στις διατάξεις περί ερμηνείας καίτοι έκρινε ότι υπάρχει κενό ή αμφιβολία.....	361
III. Εάν το δικαστήριο δέχεται ότι δεν υπάρχει κενό, εντούτοις προσφεύγει στις διατάξεις περί ερμηνείας	362
IV. Ανέλεγκτη η κρίση περί ύπαρξης κενού ή ασάφειας	362
V. Εσφαλμένη μη εφαρμογή των ερμηνευτικών κανόνων επί διαπιστωθέντος κενού ή ασάφειας.....	365
VI. Εσφαλμένη (καθ’ όλου) εφαρμογή των ερμηνευτικών κανόνων αν και ρητώς αποκλείεται η ύπαρξη κενού ή ασάφειας.....	373
VII. Ψευδής ερμηνεία των ερμηνευτικών κανόνων	375
VIII. Κακή εφαρμογή.....	377
IX. Το παράδειγμα του κανόνα: «falsa demonstratio non nocet».....	379
X. Αμφίσημες δηλώσεις.....	380
XI. Εκ πлагίου παραβίαση των ερμηνευτικών κανόνων	381

i. Η απόφαση δεν διευκρινίζει εάν υπάρχει κενό ή ασάφεια και εφαρμόζει τις ΑΚ 173 και 200	381
ii. Η απόφαση δεν διευκρινίζει εάν υπάρχει κενό ή ασάφεια και δεν εφαρμόζει τις ΑΚ 173 και 200	381
iii. Η απόφαση περιέχει ασαφείς και αντιφατικές αιτιολογίες ως προς την εφαρμογή ή όχι των διατάξεων αυτών του ουσιαστικού δικαίου	382
iv. Η απόφαση δεν παραθέτει παραδοχές επί των πραγματικών στοιχείων από τα οποία προκύπτει η εφαρμογή της καλής πίστης κ.λπ.	382
XII. Τα στοιχεία του αναιρετηρίου.....	385
§ 4. Οι κανόνες ερμηνείας ως κανόνες δικαίου (;) – Κριτική εκτίμηση	387
Βιβλιογραφία	401
Ευρετήριο	453